

Fond soudržnosti Evropské unie

FOND SOUDRŽNOSTI EVROPSKÉ UNIE

JAK ZÍSKAT FINANČNÍ PROSTŘEDKY Z FONDU SOUDRŽNOSTI

Brožura je určena potenciálním žadatelům o finanční příspěvek z Fondu soudržnosti EU **z oblasti životního prostředí** – hlavně obcím a městům.

Fond soudržnosti Evropské unie

Tato brožura se pokouší stručnou (a zjednodušenou) formou odpovědět na základní dotazy, které byly, jsou, nebo by mohly být položeny zájemci o Fond soudržnosti EU.

1. Jaké fondy EU jsou přístupné pro oblast životního prostředí ?	2
2. Co je to Fond soudržnosti ?	3
3. Kdo může o podporu žádat ?	3
4. Proč by měl o podporu žádat ?	4
5. Na jaké projekty lze podporu dostat ?	5
6. Jaká je forma a výše podpory ?	7
7. Jaký je systém spolufinancování ?	9
8. Kde získat informace ?	10
9. Kde žádost podat ?	10
10. Jaký je postup schvalování ?	11
11. Jaký je systém implementace projektu ?	14
12. Na co si dát pozor ?	15
13. Jaké jsou základní platné české směrnice ?	16

1. Jaké fondy EU jsou přístupné pro oblast životního prostředí?

Během prvních tří let plného členství v Evropské unii (2004 – 2006) se bude Česká republika podílet na fondech EU. V oblasti životního prostředí se jedná se o:

- Fond soudržnosti, nazývaný také Kohezní fond
- Strukturální fondy – jejich část zvaná Operační program Infrastruktura
- Iniciativy společenství, jako INTEREG III (přeshraniční spolupráce), LIFE (Program pro životní prostředí), Natura 2000 apod.

První dva fondy přispívají na infrastrukturní investiční projekty.

Fond soudržnosti Evropské unie

2. Co je to Fond soudržnosti?

Fond soudržnosti je peněžní fond, který je součástí souhrnného rozpočtu Evropské unie, je určen pro financování projektů v oblasti dopravy a životního prostředí v členských zemích, jejichž HNP/ob. nepřesahuje 90% průměru EU. Fond má přispívat k posilování hospodářské a sociální soudržnosti Společenství¹. Fond soudržnosti přispívá na infrastrukturní investiční projekty, pokud příjemci (členské státy) splňují dvě hlavní podmínky:

- jejich Hrubý národní produkt (HNP) na jednoho obyvatele (měřeno kupní silou) je menší než 90 % průměru států Evropských společenství,
- mají státní program vedoucí k naplnění podmínek ekonomické konvergence

Předpokládá se, že Česká republika dostane možnost vyčerpat během let 2004 – 2006 v rámci Fondu soudržnosti celkem 415 mil. EUR, tj. cca 12,5 mld. Kč pro projekty na zlepšení životního prostředí. Při tom lze reálně předpokládat, že alokace po roce 2006 budou přibližně stejné.

3. Kdo může o podporu žádat?

Podpora z Fondu soudržnosti je určena pro následující typy žadatelů:

- obce;
- svazky obcí;
- kraje;
- státní podniky;
- státní příspěvkové organizace;
- nestátní neziskové organizace;
- subjekty, v nichž mají města nebo obce trvale nadpoloviční majetkovou účast².

¹ Nikoliv stejné, ale obdobné principy pro výběr projektů platí i pro Strukturální fond v rámci tzv. Operačního programu Infrastruktura, kde lze uplatnit projekty menší než 10 mil EUR.

² U této možnosti je nutno počítat s detailním finančním rozbořem, který musí prokázat, že zisk z poskytnuté podpory nebude ziskem soukromého kapitálu.

Fond soudržnosti Evropské unie

4. Proč by měl o podporu žádat?

- v obcích nebo částech obcí velikostní kategorie nad 2 000 obyvatel je často potřeba výstavby čistíren odpadních vod nebo napojení na skupinovou čistírnu odpadních vod jiné obce a případně kanalizace,
- část kanalizací dosud není připojena k čistírnám odpadních vod,
- velká část provozovaných velkých čistíren odpadních vod dosud není vybavena stupněm odstraňujícím dusík a fosfor,
- voda z individuálních studní ve většině případů nevyhovuje normě pro pitnou vodu, zejména z hlediska obsahu dusičnanů a bakteriálního znečištění,
- skládkování je stále hlavním způsobem zneškodňování odpadů,
- nedostatečně řešeným problémem je odbyt tuzemského separovaného sběru odpadů,
- měrné emise hlavního skleníkového plynu, oxidu uhličitého, oxidu siřičitého a oxidů dusíku jsou stále vysoké.

Celkové požadavky na investice na zajištění implementace předpisů ES v oblasti životního prostředí se odhadují na více než 300 mld. Kč v období 2003 – 2010. Nejvíce bude v letech 2003 – 2010 zatížen soukromý sektor – 180 mld. Kč a **významně také obce a města, které musí vynaložit celkem na životní prostředí cca 120 mld. Kč.**

Z toho požadavky na zajištění implementace směrnic ES v podoblasti voda se pohybují ve výši cca 150 mld. Kč. Nejvyšší investice jsou požadovány na zajištění čištění městských odpadních vod a dodávek pitné vody, které se odhadují na cca 130 mld. Kč, z nichž by převážná část měla být realizována obcemi. **Obce tedy budou muset vynaložit cca 64 mld. Kč v období 2000 – 2010, což odpovídá cca 6,5 mld. Kč ročně.**

Implementace směrnic ES v podoblasti nakládání s odpady si vyžádá investice v celkové výši cca 17 mld. Kč do roku 2010 na zajištění sběru odpadu, výstavbu kompostáren, spaloven a úpravu stávajících skládek. Výstavba nových spaloven komunálního odpadu a úprava stávajících skládek musí být realizována z prostředků **majitelů infrastruktury, tj. obcí a krajů – cca 11 mld. Kč.**

Fond soudržnosti Evropské unie

Je zcela zřejmé, že tyto potřeby jsou nad možnostmi většiny obecních rozpočtů. Proto je nezbytně nutné využít prostředků, které nabízí Evropská komise zcela a beze zbytku.

5. Na jaké projekty lze podporu dostat?

Strategie Fondu soudržnosti pro Českou republiku je založena na stanovení omezeného množství prioritních oblastí. Prvním a nejdůležitějším kritériem je velikost projektu – 10 mil EUR, tedy asi 320 mil. Kč.

1. Zajištění množství a jakosti vod (pitné vody a odpadních vod):

- rekonstrukce a intenzifikace existujících čistíren odpadních vod v sídlech nad 2 000 ekvivalentních obyvatel;
- vybavení existujících velkých čistíren odpadních vod (nad 10 000 ekvivalentních obyvatel) zařízením k odstraňování dusíkatých sloučenin a fosforu;
- rekonstrukce existujících kanalizačních sítí připojených k technicky a kapacitně odpovídajícím čistírnám odpadních vod;
- dobudování kanalizačních sítí k existujícím technicky a kapacitně odpovídajícím čistírnám odpadních vod;
- vybudování kanalizačních sítí a čistíren odpadních vod v sídlech nad 2 000 ekvivalentních obyvatel;
- budování úpraven pitné vody a souvisejících vodovodních sítí.

2. Nakládání s odpady:

- podpora vybavení spaloven zařízením k dosažení emisních limitů (vč. dioxinů a furanů) a jiných technických požadavků příslušné směrnice;
- podpora využití odpadů jako druhotných surovin;
- vytváření systémů pro separaci, sběr a využití separovaného odpadu;
- podpora využívání nebo likvidace čistírenských kalů;
- podpora využití biodegradabilních odpadů;
- podpora výstavby spaloven nebezpečných a komunálních odpadů.

Fond soudržnosti Evropské unie

3. Kvalita ovzduší:

- energetická infrastruktura měst a obcí (plošné plynofikace a rozvoj sítí centralizovaného zásobování teplem);
- plynofikace kotelen a vytopen ve veřejném sektoru;
- podpora energetických úspor ve veřejném sektoru;
- podpora využití alternativních a obnovitelných zdrojů energie ve veřejném sektoru;
- podpora využití odpadního tepla ve veřejném sektoru.

4. Odstraňování starých zátěží.

- identifikace lokalit starých ekologických zátěží u státních či municipálních majetků a jejich mapování;
- geologický, hydrologický a půdní průzkum, vyhodnocení míry nebezpečí pro systémy zásobování pitnou vodou a kvalitu podzemních i povrchových vod, případně zemědělství, nebo jiné;
- návrh sanace území a způsobu zneškodnění kontaminovaných vod a zemin včetně návrhu následného využití území (technické opatření);
- vlastní provedení sanace včetně následné rekultivace;
- zabezpečení zneškodnění nebezpečných odpadů v případě neznámého nebo sporného vlastníka.

Důležité: Je možno (a vítáno) podávat kombinované projekty řešící problémy komplexně – např. kanalizaci + úpravu vody + systém sběrných dvorů + skládku nebo spalovnu odpadů.

V rámci těchto prioritních oblastí mohou být financovány:

- „Projekt“ – ekonomicky nedělitelný souhrn prací, zajišťující přesnou technickou funkci. Příklad – projekt na výstavbu nebo rekonstrukci ČOV musí obsahovat i kalovou koncovku = dořešení nakládání s kaly.
- „Etapa projektu“ – technicky a finančně nezávislá část projektu, schopná samostatného provozu.

Fond soudržnosti Evropské unie

- „Skupina projektů“ – projekty lokalizované do stejného území, které mají logické technické spojení, společnou zřetelně rozpoznatelnou strategii, tvoří souvislý celek (např. ucelené povodí, jednoho provozovatele, integrované systémy nakládání s odpady) a které důsledně vycházejí ze schválených širších koncepcí.

Kromě výše uvedených priorit bude výběr probíhat i podle důležitých „formálních“ kritérií, včetně:

- projekt je v souladu s krajskými či jinými koncepcemi a strategiemi,
- **projekt má minimální velikost 10 mil. EUR,**
- projekt má zajištěno spolufinancování,
- technické parametry projektu splňují požadavky na relevantní směrnice EU,
- je důsledně dodržen princip „znečišťovatel platí“ – z projektu nebude mít prospěch soukromý sektor (např. společné čistírny nebo spalovny),
- jednotkové náklady projektu jsou v rozumných mezích.

6. Jaká je forma a výše podpory?

Podpora v rámci Fondu soudržnosti je poskytována formou nenávratné finanční pomoci. O druhu a formě podpory rozhoduje Evropská komise ve spolupráci s členským státem na základě předložené kompletní „Žádosti o podporu z Fondu soudržnosti“.

Výše podpory může činit maximálně 80 % veřejných či rovnocenných výdajů (např. výdaje ve veřejném zájmu, které mohou být považovány za rovnocenné veřejným výdajům). S maximálním 85 % podílem financování z Fondu soudržnosti lze počítat pouze jako teoretickým pro projekty bez finančních zisků.

Výše podpory z Fondu soudržnosti je stanovena na základě výsledků finanční analýzy projektu a zohledňuje především:

- schopnost žadatele uhradit vlastní podíl financování z výnosů poplatků stanovených pro konečné uživatele projektu podle principu „zne-

Fond soudržnosti Evropské unie

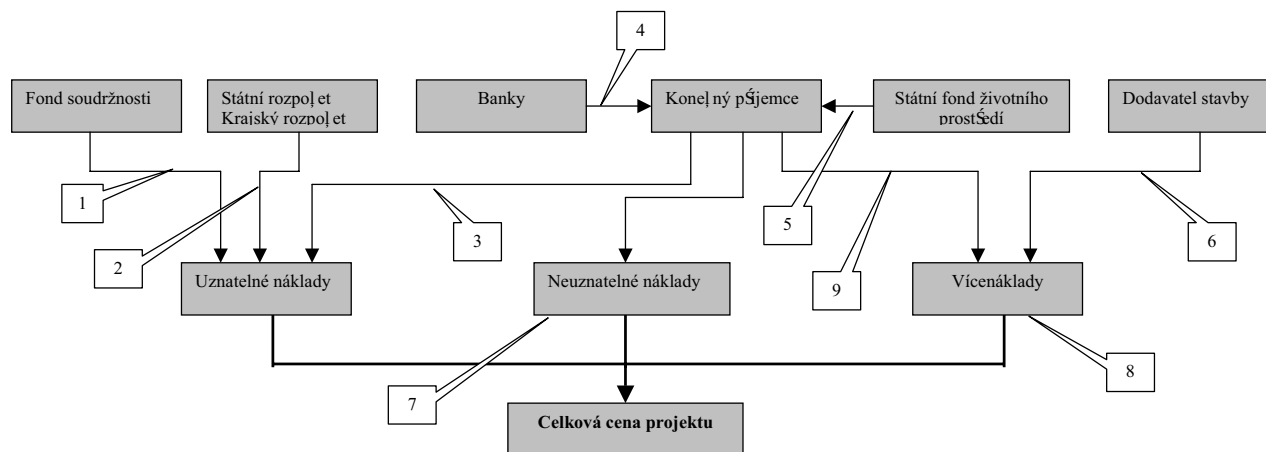
čišťovatel platí“ při zachování ekonomické únosnosti výše poplatků pro obyvatelstvo;

- zajištění spolufinancování formou nenávratné/návratné finanční podpory od mezinárodních a domácích finančních institucí a domácích podpůrných programů a dotačních titulů.

Na projekt spolufinancovaný z Fondu soudržnosti lze získat nevratný příspěvek ze Státního fondu životního prostředí České republiky a to na:

- přípravu žádosti o podporu z Fondu soudržnosti na investiční projekt.
- zpracování dokumentace pro výběrové řízení pro investiční projekt realizovaný v rámci Fondu soudržnosti.
- vlastní realizaci investičního projektu, včetně nezávislé supervize investičního projektu realizovaného v rámci Fondu soudržnosti.

7. Jaký je systém spolufinancování?

Legenda:

1. 80 % z uznatelných nákladů = 68 % z celkové ceny projektu (odhad)
2. Teoreticky možné, v praxi nepravděpodobné
3. 20 % z uznatelných nákladů = 17% z celkové ceny projektu (odhad)

4. Záleží na „šikovnosti“ Konečného příjemce
5. 5 % z celkové ceny projektu (odhad)
6. 1 % z celkové ceny projektu (odhad – pouze v případech zaviněných dodavatelem)
7. 5 % z celkové ceny projektu (odhad)
8. 10 % z celkové ceny projektu (odhad)
9. 9 % z celkové ceny projektu (odhad)

Fond soudržnosti Evropské unie

8. Kde získat informace?

Podrobnější a doplňující informace o možnostech získání prostředků z Fondu soudržnosti i Strukturálních fondů lze získat:

- na krajských úřadech – referátech životního prostředí,
- krajských expositurách Státního fondu životního prostředí České republiky (obvykle sídlí na krajských úřadech),
- na Státním fondu životního prostředí České republiky, úseku zahraničních vztahů,
- na internetových stránkách Ministerstva pro místní rozvoj → www.mmr.cz → Evropské fondy
- na internetových stránkách Ministerstva životního prostředí → www.env.cz → Fondy EU → Fond soudržnosti
- na internetových stránkách Státního fondu životního prostředí České republiky – www.sfzp.cz.

Poradenskou a asistenční službu pro žadatele při zpracování záměrů projektu i při zpracování vlastní žádosti vykonává Státní fond životního prostředí České republiky.

9. Kde žádost podat?

Žadatel zpracovává a předkládá žádost ve dvou etapách. Systém dvou etap komplikuje a prodlužuje přípravu projektu, nicméně je nezbytný s ohledem na vysokou finanční náročnost Žádosti (hlavně jejích příloh – řádově několik mil. Kč). Žádost bude zpracovávat pouze ten žadatel, který bude mít schválen Záměr a u něhož se bude tudíž procento pravděpodobnosti schválení Žádosti blížit ke 100 %.

První etapa – předložení Záměru projektu.

Žadatel předloží formulář Záměru vyplněný v českém jazyce příslušnému Krajskému úřadu v minimálně pěti kopiích včetně mapových příloh a kopie na CD. Záměr musí být v souladu se státními a regionálními strategiemi, plány a s metodickými návody vydanými k tomuto účelu ministerstvem ŽP.

Druhá etapa – předložení žádosti.

Kompletní žádost předloží žadatel Státnímu fondu životního prostředí České republiky a zároveň Ministerstvu životního prostředí – odboru integrovaného financování a to po dvou tištěných kopiích včetně obrazových a technických příloh a po jedné verzi na CD.

Všechny části projektu musí být nejpozději k termínu předložení žádosti ve stadiu minimálně právoplatného územního rozhodnutí. Pouze v řádně odůvodněných případech lze akceptovat připravenou kompletní dokumentaci pro územní rozhodnutí.

10. Jaký je postup schvalování?

Systém přípravy projektů je několikastupňový a je stručně definován v následujícím schématu:

Na úrovni krajů – krajské pracovní skupiny

- evidence zdrojů znečištění, které neodpovídají normám
- inicializace projektů, návrhy sdružování projektů do skupin projektů
- přijímání a posuzování Záměrů projektů
- evidence Záměrů z dotčeného kraje a stanovení „krajského pořadníku“, který bude pravidelně předáván SFŽP ČR

Na úrovni implementačního orgánu – SFŽP ČR

- posuzování Záměrů projektů
- přijímání žádostí
- oficiální registrace žádostí
- posouzení a vyhodnocení žádostí

Na centrální úrovni – MŽP

- schvalování Záměrů projektů
- schvalování žádostí

Fond soudržnosti Evropské unie

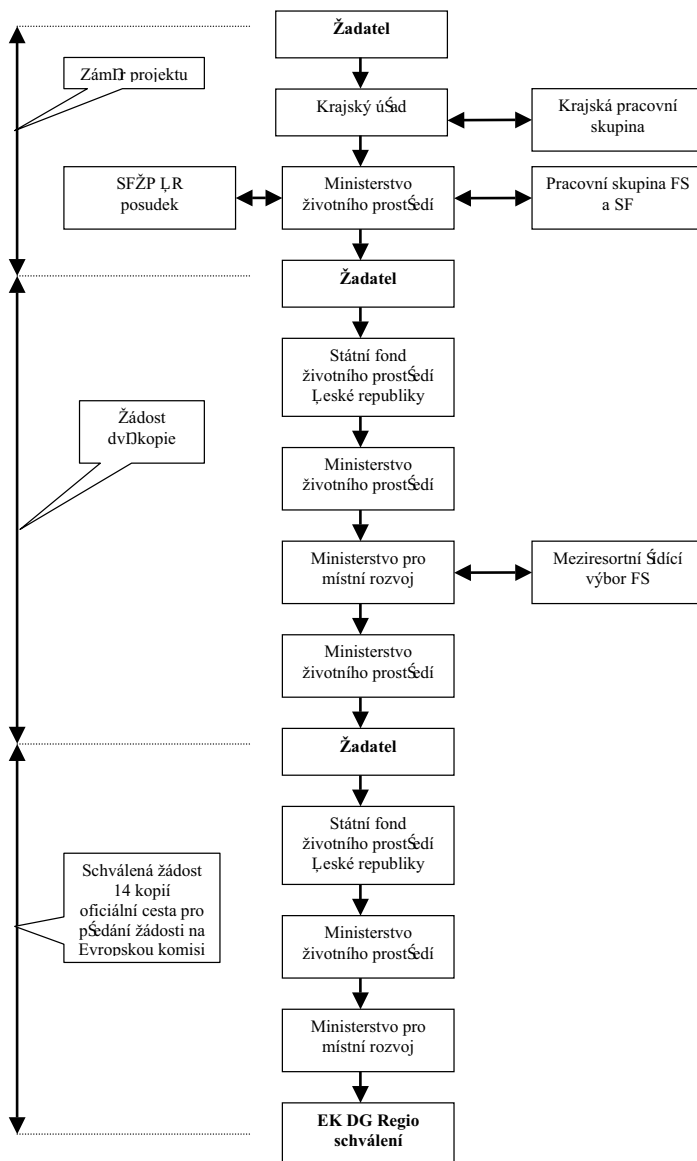
- postoupení schválených žádostí Národnímu koordinátorovi Fondu Soudržnosti (MMR)

Na centrální úrovni – MMR

- schvalování žádostí
- jednání s Evropskou komisí na oficiální úrovni
- předání schválených žádostí na Evropskou komisi

Fond soudržnosti Evropské unie

Schéma postupu schvalování Záměru projektu a Žádosti:

Fond soudržnosti Evropské unie

11. Jaký je systém implementace projektu?

Za implementaci projektu je odpovědný Implementační orgán – Státní fond životního prostředí České republiky (dále SFŽP ČR). Při tom část úkonů vykonává Konečný příjemce (dále KP). Implementace projektu se skládá z jednotlivých postupných kroků:

- a) Příprava a uzavření smlouvy o financování
Smlouva o financování mezi SFŽP ČR a KP – odpovídá SFŽP ČR
- b) Příprava a odsouhlasení zadávací dokumentace
Za přípravu odpovídá KP, za odsouhlasení SFŽP ČR
- c) Ohlášení kontraktu
Odpovídá SFŽP ČR
- d) Vyhlášení výběrového řízení
Odpovídá KP
- e) Dotazy zájemců (dodavatelů) k zadávací dokumentaci
Odpovídá KP
- f) Sestavení komise pro hodnocení nabídek
Odpovídá KP
- g) Otevření a vyhodnocení nabídek
Odpovídá KP
- h) Závěrečná zpráva z výběrového řízení
Odpovídá KP, schvaluje SFŽP ČR
- i) Kontraktace
Odpovídá KP
- j) Průběh projektu v jeho realizační části
Odpovídá KP
- k) Ukončení projektu
Odpovídá KP a SFŽP ČR
- l) Archivace
Odpovídá KP a SFŽP ČR

12. Na co si dát pozor?

- a) Hned v začátku úvah je nejdůležitější uvědomit si, že od okamžiku podání Záměru projektu do jeho schválení Evropskou komisí uběhne průměrně dva a půl roku. Když k tomu připočteme čas na přípravu tendrové dokumentace a výběrová řízení, je nereálné počítat se zahájením stavby dříve než za tři a půl roku (lépe čtyři roky) od doby podání Záměru.
- b) Je nutné si uvědomit, že Evropská komise platí prostřednictvím platební jednotky SFŽP až následně. To znamená, že Konečný příjemce musí platit průběžně všechny faktury, které následně dostává zaplacený se zpožděním cca 15-20 dní.
- c) U závěrečné platby ve výši 20 % uznatelných nákladů může toto zpoždění dosáhnout až 9 měsíců.
- d) Je obecnou snahou omezit na minimum neuznatelné náklady, které si hradí Konečný příjemce plně. Často však je technicky výhodné tyto náklady zařadit. Příklad – úplná rekonstrukce vozovky nad kanalizací (EK nehradí), kolektory v centru zahrnující kanalizaci, vodu a jiná vedení (EK hradí jen úměrnou část). Podrobné informace o uznatelných nákladech lze získat u Státního fondu životního prostředí České republiky³.
- e) Státní fond životního prostředí může poskytnout příspěvek i na přípravu žádosti, která je finančně velmi náročná. Schválení tohoto příspěvku je také časově náročné, je tedy nutno požádat na předepsaném formuláři včas, nejlépe současně se schvalováním Záměru.
- f) Evropská komise neuvažuje s obcemi nebo městy, ale s „aglomeracemi“. Může se tedy stát, že jedna obec tvoří dvě samostatné aglomerace, nebo naopak dvě či více obcí tvoří jednu aglomeraci.
- g) U projektů z oblasti kanalizací a čištění odpadních vod při posuzování velikosti aglomerace se neuvažuje s fyzickými obyvateli, ale ekvivalentními obyvateli, což má význam u malých obcí se středním nebo velkým průmyslem a u rekreačních oblastí.

³ Jejich popis je přílohou Směrnice MŽP pro předkládání žádostí o podporu z Fondu soudržnosti

Fond soudržnosti Evropské unie

13. Jaké jsou základní platné české předpisy?

- a) Zákon č. 40/2004 Sb o zadávání veřejných zakázek, včetně prováděcích vyhlášek č. 239/2004 a 240/2004.
- b) Metodika finančních toků a kontroly strukturálních fondů a Fondu soudržnosti z května 2004 – vydalo Ministerstvo financí na základě Usnesení vlády č. 679/2003.
- c) Směrnice MŽP č. 6/2004 z dubna 2004 pro předkládání žádostí o podporu z Fondu soudržnosti.
- d) Směrnice MŽP č. 7/2004 z dubna 2004 o poskytování a čerpání finančních prostředků ze Státního fondu životního prostředí České republiky pro investiční projekty realizované v rámci Fondu soudržnosti.
- e) Strategie Fondu soudržnosti – životní prostředí schválená Usnesením vlády č. 471/2004.
- f) Postup pro zpracování finanční a ekonomické analýzy vydané MŽP v r. 2004
- g) Metodický návod pro seskupování projektů v oblasti vodního hospodářství pro získání podpory z Fondu soudržnosti.